

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 20 (8604)

19 МАЙ

2016 йыл

КИШИ ЮМА

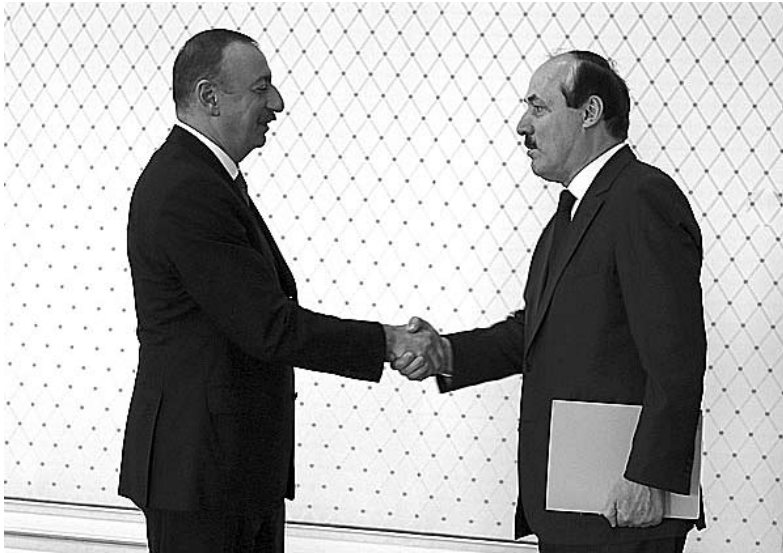
КУРАЛ АЙЫ

Баасы 5 маьнет

1931-нши йылдан алып шыгады

ДР АЪКИМБАСЫ

Дослык эм кардашлык сезими мен

Янғыларда, 12-13-нши май куьнлеринде Азербайджан Республикасында Дагестан Республикасынын куьнлери болып оьттилер. Сол себептен дагестаншылардын уйкен куьби республика Аькимбасы Рамазан Абдулатиповтын етекшилиги мен коньысы патшалыкта конакта болганлар.

Р.Абдулатипов Баку каласындагы мемориаллык комплексинде болып, мундагы азербайджан халкынын миллет етекшиси Гейдар Алиевтин камырына шешекейлер салган.

Оннан сонь Азербайджан Президенти Ильхам Алиевтинь Дагестан басшысы Рамазан Абдулатипов пан йолыгысы болып озган. И.Алиев азербайджан хал-

кы атыннан коьримли патшалык эм ямагат-политикалык аьрекет-шиси Азиз Алиевке Махачкалада эстелик ашканы уьшин Дагестан етекшисине разылыгын билдирди. Соьйтип болып, ол Дагестан Республикасынын куьнлери Азербайджанда оьткерилуьви эстеликли уйкен оьзгерис экенин белгиледи. Оьз ягыннан Р.Абдулатипов, йылы конакбай-

лыкты белгилеп, кардаш регионлары арасындагы катнасувлар оьлшеми мен разы экенин билдирген. «Россия эм Азербайджан арасындагы катнасувлар бизим миллет етекшилеримиз – Гейдар Алиев эм Владимир Владимирович Путин пен салынганлар. Буьгуьн сиз, аьлиги замандагы Азербайджаннын лидеры болып, сондай ийги аьдетимизди берк тутасыз. Биз оьзимиз де сол катнасувларга таянамыз эм кардаш республикасы ман байланысымызды армаган оьрлендиремиз. Бизим халкларымыздын мынъйыллык тарихи, ортак тамырлары, ювык культуралары эм аьдетлери бар», – деп белгилеген Р.Абдулатипов.

Муннан сонь Бакуда Россия информационлык-маданият орталыгында Р.Абдулатиповтынь Азербайджанда яшайтаган дагестаншылар ман йолыгысы оьткерилген.

Сол куьнлерде Дагестан етекшисин Азербайджаннын экономикалык оьрленуьв министри Шахин Мустафаев йолыккан.

Р.Абдулатипов Бакуда солай ок Кавказ мусылманлар управленисининь председатели шейх-уль-ислам Гаджи Аллахшукюр Гумметоглы Паша-заде мен де йолыгскан.

Дагестан Республикасынын Аькимбасы Р.Г.Абдулатиповка

Дагестан Республикасынын Халк Йыйынынын
Председатели Х.И.Шихсаидовка

«Ногайский район» МО-сынын 5-нши кере шақыртылган Депутатлар йыйынынын кезекли 30-ншы сессиясында кабыл этилинген

ШАҚЫРУВЫ

Сыйлы Рамазан Гаджимурадович эм Хизри Исаевич!

Дагестан Республикасынынь законодательствосы ман республикадын туьзликтеги кень ерлери оьз заманында коьшимли малшылык ерлер деген статусын алганлар. Ногай районында бу ерлер 577 мынъ гектарды бийлейдилер, онда Дагестаннын баска 30 районларынынь эм эки калаларынынь хозяйстволары аьрекетин юритедилер. Коьшимли малшылык ерлери – туьзлик районларынынь отлакларын тав районлардынь хозяйстволары кесек заманга кулланув негизинде туьзилгенине карамастан, белгисиз себеплерден коьшимли малшылык субъектлери арасына Дагестан Республикасынынь туьзликтеги алты районларынынь эм эки калаларынынь хозяйстволары да киргенлер. Олар: Каякент, Карабудахкент, Кизляр, Кизилюрт, Тарумов, Хасавюрт муниципаллык районлары эм Махачкала, Южно-Сухокумск калалары. Баьриси бирге олар 75 мынънан артык гек-

тарларды бийлейдилер.

Бу ерлердинь савлайы да койлар санынынь тергевсиз оьсуьвиннен, соларды сол бир ок ер участкаларында йыл узагы отлатувдан себеп еллердинь куьши мен заяланып, такырга, кумга айланып барады.

Бу отлаклардынь коьбиси Ногай районынынь Эдиге, Кумлы, Ленин, Калинин, Кара-Су авылларынынь ювыгында орынласканлар эм соннан себеп бир неше кере урыс-талас аьллерине де еткерген. Ерли яшавшылардынь ашувлануьвынынь себеби сол, неге десе районнынь бир неше авыл поселениелерининь: «село Терекли-Мектеб», «село Эдиге», «село Червленные Буруны» муниципаллык образованиелерининь ямагат малды багув эм баска туьрли авыл хозяйстволык аьректин юритуьв уьшин оьз ерлери йок. Ол зат авыл поселение бюджетлерин байыр келимлери мен толыстыруьвга буршав береди, муниципаллык эм республикалык власть органларына сенимсизликти, район яшавшыла-

рынынь хыйлысы, боьтен де яслар арасында бу аьллер мен макул болмав сезимлерди тувдырады.

Йогарыда белгиленген районлар аьлиги заманда Ногай районынан баскалай, оьзлерининь бюджетлерининь келим кесегин етимисли кепте толыстырмага болгандай керек шаклы авыл хозяйство ер участкаларын бийлейдилер. Коьшимли малшылык ерлерининь статусы ман байланыслы маьселелерди шешуьвди армаган да шет калдырып коьв миллетлер ара катнасувларды осалландырмага болады.

«Ногайский район» МО Депутатлар йыйыны Сизге «Ногайский район» МО ерлериндеги Дагестан Республикасынынь туьзлик районлары бийлейтаган коьшимли малшылык отлакларында туьзилген аьллерди эс берип тергемеге, келисли дуьрыс ойга келмеге эм токтастырылган йорыгы ман соларды армаган пайдалы аьлде кулланув уьшин Ногай районынынь авыл поселениелерине бермеге уйкен тилек салады.

КЕНЪЕС

Маьнели сораьлар ойласылды

Оьткен дуьйсемби куьн «Ногайский район» МО администрациясында район активининь кезекли кеньеси болып озды.

Кеньести «Ногайский район» МО аькимбасы Казмагомед Янбулатов ашты эм Чернобыль атом электростанциясында болып озган баьле-казадынь калдыкларын тайдыруьвдын катнасуьвшысы, аьлиги заманда Терекли-Мектеб авыл яшавшысы Исламали Индирбаевке «Чернобыль АЭС-индеги авариядынь ызларын тайдыруьвда коьрсеткен кайратлыгы уьшин» деген эстеликли медальди шатлыклы аьлде тапшырды.

Район етекшиси «Ногайский район» МО администрациясыннынь аькимбасынынь кулыгын юритуьвщи Рашид Шангереев ис орыныннан таюьвин, онынь орынына район эм республика еринде белгили предприниматель Мухтарбий Аджеков беркитилуьви акында билдирди. К.Янбулатов оьзи атыннан оны сондай йогары эм яваплы ис орынына туьсуьви мен кутлады эм бирге косылып, район алдында туратаган маьнели борышларды толтырмага куьш салмага шакырды. Оьз ягыннан М.Аджеков ога этилинген сондай бийик сенимди аклаягына сендирди.

«Ногайский район» МО администрациясыннынь аькимбасынынь орынбасары Амирхан Межитов район делегациясы-

нынь Карашай-Шеркеш Республикасында оьткен сабантоьда катнасуьви эм Крым Республикасында конакта болуьви акында хабарлады.

«Ногайский район» Авыл хозяйство управлениесининь кулыкшысы Сейдали Союнов Ногай районы ерлерине шегертки (саранча) шапкынлык эткени акында билдируьв этти. Онынь айтуьви ман, аьли уьшин шегертки топары Бажиган мал отлаклар зонасын бийлеген, солай ок Куьнбатар авылына да етискен. Бу тилсиз яьды авиация куьши болмаса енъуьв тыныш тувыл. К.Янбулатов шегерткиге карсы куьрес юритуьв уьшин аьрекетли аьлде амаллар коьрилеегин билдирди.

Кеньесте «Ногайский район» МО Маданият управлениесининь етекшиси Яхья Кудайбердиев районнынь яс оьнерлерининь уьстинликлери, «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынь бас редакторы Эльмира Кожаева быйылдынь экинши ярым йылына газетага язылуьв, «Ногайский ЦРБ» бас врачы Зармухамед Балигишиев авыл аькимбаслары район яшавшыларын флюорографияды оьтуьвге йиберуьв кереги, район подстанция начальниги Курманбай Сабутов район орталыгында кешелерде янатаган электролампочкалар уьшин акын тоьлев маьселеси акында айттылар.

БИЗИМ ХАБАРШЫ.

КАВЫФЛЫК

Кайдан келдинъ, шегертким?..

Шегертки авыл хозяйствосынынь уйкен кавыфлы зыяншысы деп белгили. Ведомстводынь коьрсетуьвлерине коьре, зарарлы янувар Дагестанда 8 мынъ гектардан артык ерлерди заялаган. Дагестандагы йылы ава аьллери шегерткиге яйылмага амал береди.

Оьткен йыл эгин зыяншысы савлай йок этилмеген эм олардынь юмырткалары калганлар. Соннан себеп олардынь саны кемимейди. Шегертки мен куьрести буьгуьнлерден ок басламага тийисли. Соны ман байланыста «2016-ншы йылдын 11-нши май айыннан алып Дагестан Республикасынынь айырым муниципаллык районларынынь ерлеринде аьдет-

тен тыскары аьли киргизилуьви акында» деген республика Аькимбасынынь указы шыкты. Буьгуьнлерде ДР-нынь доьрт муниципаллык районлары «Ногай район», «Бабаюрт район», «Кизляр район», «Тарумов район» МО ерлеринде аьдеттен тыскары аьли туьзилген.

Шегертки быйыл Ногай районына да баскыншылык эткен. Баслапкы билдируьвлерге коьре, буьгуьнлерде айтуьвлы Оразманбет-йыравдынь атаклы йырынынь бас персонажы Бажиган зонасын бийлеген. Солай ок Куьнбатар, Карагас авылларынынь айырым кесек ерлеринде де шегертки барлыгы белгиленген.

Сизге оьрметлик пен «Ногайский район» МО Депутатлар йыйынынынь депутатлары: Янбулатов К.З., Янмурзаев А.Э., Арсланов М.С., Бекмуратов Р.А., Машаков С.А., Ильясев А.О., Айдабулова Т.А., Зарболганов Б.М., Толубаев М.К., Шахбанов А.О., Шомаров М.М., Юнусов А.К., Отаров Р.А., Лукманов А.З.Х., Мунгишиев Ш.Д., Мамуров Б.К., Акбулатов Т.К., Межитова С.Б., Сангишиев А.М., Карагулов Б.Т., Янгазиев Н.А.

Яс политиклерге ийги школа

Быйылдын 18-нши сентябринде элимизде Ортақ бир сайлавлар куьни оьткериледи. Оннан баскалай, Россиядын 38 регионларында, сонын санында Дагестан Республикасында да субъектлердинь законодательлик йыйыныларына да сайлавлар озгарылаяк.

РФ Федераллык Йыйынынын Государстволык Думасына депутатларды сайлавлардын быйылгысынын бас баскалыгы сол, уьстимиздеги йылда сайлавлар катыс сайлавлар тармагы бойынша оьткерилеек. Олай дегени, депутатлардын ьртгысы (225) партия списоклары бойынша, калган ьртгысы – бир мандатлы округлар бойынша сайланаяк.

Куьзде оьтеек сайлавлар алдында,

22-нши майда, «Единая Россия» Савлай-россиялык политикалык партиясы элимизде «Единая Россия» партиясыннан кандидатларды айырув бойынша куьнибурын тавыс беруьв процедурасын (праймериз) оьткермеге ниетленеди. Сайлавлардын мунавдай йорыгы «Единая Россия» ягыннан аьдеттен тыскары болып саналады. Соьйтип партия оьз уставына коьре, ашык кепте куьнибурын тавыслав йорыгын кулланып карайды. Баьри кандидатлар да тавыславдын барысында сайлавшылардын сенимлигин казанмага тийисли.

Дагестанда куьнибурын тавыславды оьткеруьв уьшин 383 сайлав участоклары ашылган. 22-нши май куьн 300 мыньга ювык

аьдем сайлавшылар болмага керек деген ой бар. Тавыслав ясыртын эм рейтингли аьде оьткерилеек. Олай дегени, эгер списокта 20 кандидатлар коьрсетилген болса, сайлавшы солардын баьриси уьшин де тавысын бермеге болады.

– Бу йорык оьзинше «фильтр» болып саналатаганын аньлаймыз. Сонын сырагысында биз коьп аьдемлерди, бизим партияды яклавшыларды да йоймага боламыз. Болса да биз таза дурыс кепте куьреспеге суьемиз. Куьнибурын тавыслав йорыгы – ол ясларга, политикага яньы аягын басканларга ийги школа. Олар оьзлерин коьрсетпеге, кызыклы идеялар айтпага боладылар, – деген РФ Государстволык Думасынын депутаты Гаджимет Сафаралиев.

Бизим аьрекет – халк уьшин

РФ Федераллык Йыйынынын Государстволык Думасынын депутаты, Дагестан Республикасында ОНФ (Ортакроссиялык Халк фронты) Регионаллык боьлигининь Сопредседатели Умахан Магомедгаджиевич Умаханов Россия Федерация субъектлеринде РФ Президенти Владимир Путиннинь 2012-нши йыл 7-нши майда шыккан указларындагы тапшырмалар кайтип толтырылатаганы акында хабарлайды.

– ОНФ Регионаллык боьлигинде ьзгы заманда бир неше кызыклы шаралар озгарылган: тоьгерек столлар, Ямаат ойласувлар, конференциялар эм баскалар. Сондай шаралардын бирисинде ДР Аькимбасына каратылган Ямаат ой-маслагатлар алынган. Соны ман байланыста кайдай борышларды шешпеге амал болады? Толайысы В.Путиннинь «май указларын» толтырув калай барады?

– Бас деп биз уьшин маьнели – РФ Президенти Владимир Владимирович Путиннинь политикалык курсы яшавга шыгарувдынь приоритетли борышларын ойласув, ямагат тергевди уйгынлав, «май указларын» толтырувдынь мониторингин озгарув эм соны ман байланыслы соравларды шешуьв. Патшалыгымыздын аькимбасынынь «май указларында» 218 тапшырмалар бар. Айырым маьне беремиз биз савлык саклав, билимлендируьв, ЖКХ эм баска боьтен де сезимли тармаклардагы орын тапкан маьселелер бойынша аян каралар алуьвга.

ОНФ Регионаллык боьлиги ОНФ орталык исполкомынынь ваькиллери, республика министерстволар эм ведомстволар, ямагат организациялар эм илми тармак ваькиллери катнасув ман Регионаллык штабынынь кеньейтилген йыйынын озгарды.

Штаб кеньесининь ис куьнделигинде «Дагестан Республикасынынь Аькимбасы Р.Г.Абдулатипова ОНФ Регионаллык боьлигининь ямагат баславлары негизинде ДР Оькиметининь Председатели А.М.Гамидовтынь сыдыра тапшырмаларын толтырылуьвна ямагат тергевди уйгынлав акында деген сорав бар эди. Ол тапшырмаларга республика гражданларынынь туьрли яшав тармаклары ман катыслыгы бар болып, ДР-нынь толтыруьвы власть органларына ОНФ Регионаллык боьлиги мен берилген коьп ой-маслагатлар киргенлер. Айтпага, бюджет амалларын шыктажлавдынь энь ийги йорыгын табув бойынша ДР-нынь патшалык закупкалар бойынша комитетине, гражданларды эскирген (авария аьлиндеги) турак уйлерден баска ерлерге коьшируьв бойынша ДР-нынь курылыс, архитектура эм ЖКХ министерствосына эм ДР-нынь кала округлар аькимбасларына, регионнынь авыл хозяйствосын яклав, фермерлерди эм авыл хозяйство продукциясын болдыруьвшыларды яклав эм сондай баска соравларды шешуьв яктан ДР Авыл хозяйство министерствосына эм ДР-да «Россельхозбанк» филиалына каратылган тапшырмалар.

Ама аьлиги заманда ОНФ Регионаллык боьлигининь ямагат баславлары негизинде

берилген ДР Оькиметининь Председателининь бир неше тапшырмалары толтырылмай калады. Сонын уьшин бизге бу тапшырмалар толтырылуьв аьллерин эм болжалларын, солай ок каралатаган тапшырмалар толтырылуьвна ямагат тергев салувдынь биргелес кебин соьйлеспеге керек болган.

Мен аьли де эске салмага суьемен:

ОНФ аьрекети РФ Президенти В.В.Путиннинь «май указларын» толтырув ишинде бардырылады. Эм белгилеп кетейим: В.В.Путиннинь Указларын эм тапшырмаларын толтырув мониторинги кесегинде ОНФ Россия субъектлеринде ийги динамика коьрсетеди.

– Санкт-Петербург форумында ДР Аькимбасы Р.Абдулатипов бюджетте амаллар йок аьллеринде тыскы инвестициялар эм байыр капиталды киритуьвге бас таянуьв болаягы акында айтты. Сиз сол затка биринишлер сырасында явапладыньыз: промьшленник. Генеральный конструктор эм коршаланув комплекси тармагында ойлап шыгарувларга патент саклавы эсабында, сол производстводы мунда, Дагестанда, айтпага, ниетиньиз барма? Бу куллык кайтип баратаганы акында хабарланьызтагы.

– Дагестан Республика Аькимбасы Подольскте бизим предприятиеде болып, буьгуьнде Подольск электромеханикалык завод АПК ишинде юритетаган куллык оьлшемлерин коьрди. Эм эгер сондай производстволык куватлыклар Дагестанда ашылса, ол республика экономикасын ийгилендируьвге коьмек этер. Биринишлей, ол яньы ис орынлар туьзуьв, экиншилей, ол толысынша РФ Президентининь «май указларын» яшавга шыгарув ман байланыслы. Яньыларда Москвада «Эл яшайды заводлар

ислесе» деген ОНФ Промьшленный конференциясы болып озды. Бу конференцияга ой-маслагатлар аьзирлев мен байланыста биз «Завод имени Гаджиева» ОАО-да тоьгерек стол озгардык. Элимиздинь баьри субьектлеринен ой-токтастар коьрсетилди эм олардын негизинде тийисли промьшленный меморандум туьзилди.

– РФ Государстволык Думасынынь депутаты, ОНФ Регионаллык боьлигининь сопредседатели эсабында сизге коьп аьдемлердинь маьселелерин шешпеге туьседи. Ол кайдай соравлар эм оларды шешпеге эп болама?

– Оьзек те, бизге коьп аьдемлердинь маьселелерин шешпеге туьседи. Олардын коьбиси – социаллык тармагы ман байланыслы соравлар. Айтпага, Ахты районнынь Ахты авыл яшавшыларыннан коллективлик аьризе туьсти: онда коьтерилген сорав авыл эм районнынь газификациясы эм сув ман канагатлавы ман байланыслы. Кумторкала районнынь яшавшылары юзимшиликке шыгарылган ерлерди кулланув ман байланыслы маьселелерди шешуьвге сенип келдилер.

Баьри соравлар туьрлише шешиледи. Биревге сонда ок коьмек этпеге эп болады, биревге документлерди кеплемеге эм кайда бармага кереклиги акында айтамыз. Оьзек те, баьри туьскен соравлар ойласылып каралады эм аьриси бойынша явап бериледи.

– Умахан Магомедгаджиевич, ОНФ Регионаллык боьлигининь регионаллык власть пен, муниципаллык туьзилислер структуралары ман диалог кайтип туьзиледи?

– Биз, дайым да, ямагат яде патшалык структуралар болсын, Дагестанда кайдай да ваькилли органлары ман конструктивли диалог туьзуьв уьшин. Бизге элимиз эм республика пайдасына этилетеган бизим биргелес аьрекетимиздинь сырагысы маьнели. Сол ок заман биз ис коллективлердинь аьризелерине, айырым аьдемлердинь шагынуьвларына (олар куьннен-куьнге коьп бола береди) оньланып куллык этемиз. Дагестанда ОНФ Регионаллык штабынынь агзалары, мен оьзим, исполком, ис туьркимлер етекшилер, РФ Президентининь сенимли аьдемлери, республика биз биргелес аьрекет этетаган ямагат организациялар дайым да Россия Президентининь указларын эм тапшырмаларын толтырылуьвна ямагат тергев салувды уйгынлав ман байланыслы соравларды ойласамыз. Белгилеп озайым, бу соравлар Ортакроссиялык Халк фронтыннынь баьри шараларыннынь (кеньеслер, йыйынлар, тоьгерек столлар, ямагат тыньлавлар, форумлар эм с.б.) ис куьнделигинде дайым да турады.

Оннан баска, ОНФ ман идеялык-уйгынлав яктан байланыслы ямагатшылар, активистлер, волонтерлар саны оьсе береди. Ол – бизге уйкен коьрсеткиш, эм ОНФ Регионаллык боьлигининь куллыгын ийгилендируьвге коьмекши куьп.

Дагестан Республикасында ОНФ пресс-службасы.

РАЙОН ДЕПУТАТЛАР ЙЫЙЫНЫ

Алынган карарларга коьре

Дагестан Республикасынынь «Ногайский район» МО-сынынь 5-нши кере шаькьртылган Депутатлар Йыйынынынь 30-ншы сессиясынынь 189-ншы номерли карары ман «Ногайский район» МО еринде ДР-нынь туьзликтеги районлар хозяйстволарына берилген коьшимли малшылык ерлерининь правовой аьлин токтастырув эм оларды армаганда пайдалы кулланув уьшин Ногай районнынь авыл поселениелерининь МО-ларына беруьв акында» сорав ман байланыста ДР Аькимбасы Р.Г.Абдулатиповка эм ДР Халк Йыйынынынь Председатели Х.И.Шихсаидовка каратылган Шаькьрув каьыл этилинип алынды эм «Дагестанская правда», «Шоьл тавысы» республикалык газеталарда баспаланмага, «Ногайский район» МО-сынынь Интернеттеги официаллык сайтында ерлестирилмеге токтастырылды.

Солай ок сессияда «2016-ншы йылга «Ногайский район» МО-сынынь бюджетини туьрленислер киритуьв акында» сорав ойласылып каралып, 190-ншы номерли карар ман 2016-ншы йылга «Ногайский район» МО бюджетининь шыктажлав кесегине 1-7-нши номерли приложениелер мен келисте туьрленислер киритилди.

Эсап берилди

Яньыларда «Ногайский район» МО Депутатлар йыйынынынь 30-ншы сессиясында «Ногай району бойынша Россия ОМВД аьрекети акында» сорав ортага салынып каралды эм тийисли карар каьыл этилип алынды. Сол акта Ногай району бойынша Россия МВД ОВД начальнигининь куллыгын юритуьвши У.Бейтулаевтинь эсап беруьви тыньланып эм ойласылып, 2015-нши йылда муниципаллык район еринде район иш ислер боьлиги мен правобузуьвларды аянлав, ашув бойынша, гражданлар кавьфсызлыгын канагатлав эм ямагат йорыкты саклав бойынша айырым куллык юритилгени белгиленди.

Ногай району бойынша РФ МВД ОВД етекшилигине тоьмендеги маслагатлар берилди:

– полициядынь участковый уполномоченныйлар аьрекетин ийгилендируьвге етиспеге, олардын авыл поселениелер аькимбаслары ман биргелесте куллык этуьвди куьшлендирмеге, яшавшылар алдында олардын квартал сайынлык эсап беруьвлерин аьрекет этетаган законодательствосы ман келислигин канагатламага;

– иш ислер боьлигининь куллыгы акында аян билдируьв алуь мырадта СМИ мен байланысты ийгилендирмеге, боьлик етекшиси, баска структуралык подразделениялер етекшилер «Шоьл тавысы» республикалык газетасы бетлеринде, ерли «Ногай Эл» радиоберуьвлерде организациялар эм учреждениелерининь ис коллективлери алдында эсап беруьвлерде катнасуьвларын тез-тез уйгынламага.

«Ногайский район» МО администрация аькимбасынынь куллыгын юритуьвши (Шангереев Р.С.) 2016-ншы йылдын ьзына дейим район орталыгы Терекли-Мектеб авылынынь Эдиге атындагы бас орамында йол-юрис кавьфсызлыгын канагатлав мырадта видеокарав алатын салмага борышландырылды.

Россия МВД-сынынь ДР бойынша МВД министрине (Магомедов А.М.) Ногай району бойынша Россия ОМВД начальнигин беркитуьв акында соравды яшавга шыгарув тилеги салынды.

ЙЫЙЫН

Язувшылар союзынынъ сырасы толысты

Янтыларда Дагестан Язувшылар союзынынъ правлениесининъ кезекли йыйыны болып оьгти. Оны правление председатели, Дагестан халк шаири Магомед Ахмедов ашты эм юритти. Йыйыннынъ куьн йосыгында Россия эм республика еринде адабият йылынынъ тамамы калай аьлде оьткени эм язувшылардынъ эсабы акында соравлар каралды.

М.Ахмедовтынъ айтувы ман, элимизде 2015-нши йыл Адабият йылы деп белгиленген эди. Республикадынъ Язувшылар союзы оьз аьрекетин салынган планы бойынша бардырды. Калаларда эм районларда юзлеген окувшылар ман кызыклы йолыгыслар, тоьгерек столлар, адабият десантлары, мерекели кешликлер эм оьзгелей шаралар уйгынланып турдылар. Бу ягыннан ДР Аькимбасы Рамазан Абдулатипов уйкен эс берген эм ярдам эткен. Онынъ баславы ман ашылган Поэзия театрында аьр юма сайын шаралар оьткерилуьви эндигиси ийги аьдетлер санына кирген.

Язувшылар алдында хыйлы заман маьселелери турадылар эм соларды шешуьв уьшин правлениедеги миллет секциялары куллык этпеге тийисли. Энь маьнелиси – ана тиллериндеги журналлардынъ эм баспа издаиелерининъ сапатларын ийгилендируьв, адабият десантларынынъ ислерин янландырув. Бир миллет тилинен баскасына талаплы авторлардынъ язганларын коьшируьв эм кень кепте таралтув. Коьшируьвши школасынынъ куллыгын янландырув. Йыл узакында аьр миллет адабиятынынъ куьбин уйгынлап районларга эм калаларга барув, китап окувшылар ман ювык танысув эм олардынъ ойларын билуьв.

Язувшылар союзынынъ правлениеси оьнерли язатаганларды РФ Язувшылар союзынынъ сырасына алуьвга да уйкен маьне бередиде. Боктен де яслар сырасыннан. Правлениединъ кезекли йыйынында онаьга ювык шаирлерге эм язувшыларга Россиядынъ Язувшылар союзынынъ агзасы деген билетлер тапшырылды. Сондай сыйга ногай адабият секциясыннан Гульфира Бекмуратова тийисли болган. М.Ахмедов йыйылганлар алдында белгили шаир Гульфира Бекмуратовага РФ Язувшылар союзынынъ билетин тапшырды эм тагы да ийги асарлар язуды йорады. Ногай язувшылары атыннан правлениеге оьз разылыгын Г.Бекмуратова билдирди.

З.ШУТАИПОВА.

ФОРУМ

Ер ислесе, эл де ислер

Сол куьн район стадионы янындагы майданда оьзлери асыллаган продукциясын эгинши-фермер, байыр ярдамшы хозяйстволары эм оьзге авыл хозяйство предприетиелери коьрсеттилер. Стадионнынъ оьзинде аьр авыл поселение администрациясы ыспайы безеклендирилген павильонларын, термелерин курдылар. Солардынъ ишинде эм кырында халк кол усталарынынъ алатлары, миллет аслары салынды.

Форумды «Ногайский район» МО аькимбасы Казмагомед Янбулатов ашты. Ол янъыларда Крымда болганы, сондагы ногайлар ман йолыгысканы эм олар биздегилерге ялынлы саламын йибергенин билдирди. Соьйтип болып ол йыйылганларды форумнынъ ашылуьви ман кутлады.

– Дагестан Республикасынынъ Аькимбасы Рамазан Абдулатиповтынъ, Оькиметининъ эс беруьви эм колтыклавы ман, солай ок район етекшилерининъ аьрекетин мен экономика эм социаллык тармакларында ийги абытлар этилинген. Район экономикасынынъ бас тармагы – авыл хозяйствосы, онъайсыз табият аьллерине карамастан, оьсуьв динамикасын йоймай келеди. Оьткен 2015-нши йылда баьри категориялы хозяйстволары ман 3 миллиард 59,5 миллион маь-

нет акшадынъ продукциясы болдырылган, ол 2014-нши йыл ман тенълестиргенде (2686,4 миллион маьнет) 14 процентке артык болады, – деди К.Янбулатов. Район етекшиси солай ок былтыр район бойынша аьзирленген авыл хозяйстволык продукциясыннынъ сырагыларын келтирди. Онынъ айтувы ман, ДР Аькимбасынынъ «АПК-ды оьрлентуьв» деген приоритетли проекти бойынша район еринде «Бозторгай» КФХ-сында аьлиги заманда мал соьв цехи ислейди, этти асыллавы, койлардынъ терисин асыллавы цехлердинъ, 400 тувар малды беслев майданынынъ курылысы биткен. «Мурзабек» КФХ-сында «Суьт малшылыкты оьрлентуьв» деген проект бойынша 100 тувар малга суьт-товар фермасы салынган, эндиги суьтти асыллаьв цехи курылады. «Мансур» КФХ-сында 80 тувар малды беслев уьшин айырым майдан курылган эм куллануьвга берилген. «ДАД» СПК-сында «Суьт продуктларын асыллаьв» деген проект бойынша пыслак аьзирлеьви цех курылган. Оннан баскалай, 6 фермер хозяйстволарында 3 мынь увак малга деген 6 малды беслев майданлары салынып биткен.

Район аькимбасы айырым ис уьстинликлерине етискен авыл хозяйство исининъ ветеранларына эм куллыкшылары-

на Сый грамоталарын тапшырды. Солардынъ санында Мухтар Шомаров, Каирбек Межитов, Байрам Карагулов, Эрболат Апазов эм коьп баска авылдаслар аталды.

Дагестан Республикасынынъ Аькимбасы эм Оькимети атыннан район авыл хозяйство кыйыншыларын солай ок ДР авыл хозяйство эм азык-туьлик министрининъ биринши орынбасары Камалутдин Камалутдинов айырым кутлады. Оьзининъ соьзинде ол авыл хозяйство тармагы кайсы заманларда да Ногай район экономикасынынъ берк эм маьнели кесеги болып келгенин, а сонынъ кайратлы куллыкшылары республикадынъ да оьктемлиги болуьвин белгиледи.

К.Камалутдинов Дагестан етекшиси атыннан фермер Махмуд Акмурзаевти «Тувган ерге суьйимлиги уьшин» деген сыйлы белги мен савгалады. Соны ман бирге ол ДР Оькимети атыннан Лейла Суюндиновага, Замир Машаковка, Венера Нурлыбаевага, Арсланбий Аджиманбетовка эм тагы да баска авылдасларга Сый грамоталарын тапшырды.

Район малшыларына эм эгиншилерине каратылган кутлав соьзин Дагестан Республикасынынъ Халк Йыйынынынъ депутаты Мурзадин Авезов та айтты. Ол ызгы йылларда айырым кыйынлыкларга карамастан, авыл хозяйство тармагындагы аьллер ийгиленип баруьвина эс этти. Янъыларда КППРФ Дагестан рескомы авыл хозяйство куллыкшыларынынъ форумын оьткерген. Сол форумда ДР Аькимбасынынъ администрациясынынъ ваькиллери, бир неше министрлер катнасканлар. М.Авезов ызгы заманларда элимизде халк предприетиелери ис аьрекетин янландырып баруьвин айырым белгиледи.

Форумда «сельсовет Коктубинский» СП МО аькимбасы Замир Суюндинов, Карагас авылдан эсли фермер Рамазан Нуков шыгып соьйледилер.

Форумнынъ барысында Ногай районнынъ белгили йьрлаьвшылары, биов коллективлери оьз оьнерлерин коьрсеттилер.

М.ХАНОВ.

Суьвретте: форумнынъ аьсеринде.

БАЙРАМ КУЬНИНДЕ

Балаларга асабалык

Уллы Еньуьв куьни! Календарь бойынша бу байрам – энь сыйлылар ишинде. Байрам – коьзлерде коьзяслар ман, юреклерде телезуьв мен эм уйкен оьктемлик пен. Суьйинишли, неге десе Элимизге келген тынышлык, эркинлик. Кайгылы, неге десе миллионлаган аьдемлердинъ яшавлары курманлык этилген...

Йыллар оьтедилер, арамыздан сыйлы ветеранларымыз кешедилер. Районымызда бир ветераннан баскасы, оькинишке, калмады. Элимиз бойынша да олардынъ саны куьннен-куьнге сийрек болады. Аьли болса бек ийги аьдет болды: йыл сайын Уллы Еньуьв байрамы алдында Оьлимсиз полк юреди. Бу йыл да аьдеттен таймай, май айдынъ 5-нши куьнинде колларында согыс катнасуьвшыларынынъ ярасык суьвретлери мен, юреклеринде уйкен оьктемликлери мен район школаларынынъ окувшылары эм оьктуьвшылары Баьтирлер Аллеясыннан оьз йолын алдылар. Олар «Яслык» яслар орталыгынынъ етекшиси С-А.Сарсеевтинъ басшылавы ман Терекли-Мектебтинъ орталыгындагы баьри эстеликлерге де барып, гуьл байламлар салдылар, эс эттилер.

Сонъ кыска болмаган Оьлимсиз полк колоннасы район маданият уьйининъ алдында токтап, школа окувшыларынынъ юрекке тийдирип, согыс йылларына, йигитликке багысланган ярасыклы оькган ятлаьвларын тыньладылар. Ятлаьв окувшылардынъ аьр бириси оьз ятлаьвна коьньили мен синъип оькыды. Элбет-

те, аьр бир тыньлаьвшы оьлимсиз сыдыралар алдында тыныс алуьвин токталдырды десем де, оьтирик тувыл.

М.КУРГАНОВА,

А-Х.Джанибеков атындагы школадынъ 6-ншы «а» класс окуьшысы.

Суьвретте: оьлимсиз полк катнасуьвшылары.

Талап-канат

Озган айда «Ногайский район» МО администрациясында туурли конкурсларда катнасып, етимислерге етискен, район школаларынынъ окувшыларына сый этилинди. Сол ийги йолыгысты Кадрия атындагы школадынъ 11-нши класс окувшысы Гульжана Аджатаевады кутлавдан басланды. Ол, оззининъ окытувшысы В.Абдулсаметовадынъ етекшилеви мен «ДГУ абитуриенти» деген олимпиадада катнасып, енъувши болган.

Г.Аджатаева йыйылганлар алдында олимпиадада катнасувга аъзирлеген, «Уйкен класслар окувшыларынынъ кеспи бойынша оз орынын табув эм ис рыногынынъ керексинуувлери» деген куллыгы акында кыскаша айтып озды.

Экинши болып, сол сыйга Карасу авыл орта школасынынъ 7-нши класс окувшысы Алтынай Байманбетова оз етекши-

АВЫЛ МЕКТЕБИ

Илмиге биринши абыт

Карасу авылынынъ школасында 16 окытувшы аьрекет этеди эм 75 окувшы окыйды. Олардынъ саны коьп болмаса да, школамыз ийги ислеген эм ийги оқыганлар ман оьктемсиге болады. Аьр бир окытувшы заман ман бирге абытламага, оз исинде янъы технологиялар кулланмага шалысады. Школа етекшиси Арухан Бегалиевна Байманбетова – оз исин ийги бажарган кыскааяклы. Ол аьр бир куллыкшыга тийисли коьмегин де этер, олардан оз исинде яваплыкты сорап та билер. Школа етекшиси янъы технологиялар аьллеринде билимлендируув исине илми яктан янасув керегин оз куллыгы ман баска окытувшыларга коьрсетеди.

Мине экинши кайта Арухан Байманбетовадынъ окувшылары Ставрополь каласында оьткен «Келеекке абыт» илми-практикалык конференциясында енъувши болдылар. 2012-нши йыл 6-ншы класс окувшысы София Компазова Ставрополь каласында «Ногай тотемлери. Балалыктынъ белгиси» деген иси мен 1-нши орынды бийлеген. 2013-нши йыл белгиленген ис «Келеекке абыт» республикалык конференцияда 2-нши орынга тийисли болады. Уш йылдан сонъ баска окувшы Алтынай Байманбетова «Ногай бесиги. Несилден-несилге» деген иси мен Ставропольде 1-нши орынды бийлейди. Илми тергевлерде ийги сырагылары ушшин ога биринши дережели диплом эм сертификат тапшырдылар. Сертификат болса «Келеекке абыт» яс тергевшилердинъ 12-нши Савлайроссиялык конференциядынъ конкурслы сайлавларында катнаспага ыхтыяр береди.

си А.Байманбетова ман тийисли болдылар. Алтынай оззининъ терен билимин Россиядынъ бас каласы Москвада озган «Келеекке абыт» конкурсында коьрсеткен.

Солай ок мунда «Дагестан дени сав арка ушшин» деген биринши республикалык наркотиклерге карсы шарадынъ район кезегинде оьткен марафоннынъ енъувшилери Нариман авыл орта школасынынъ окувшысы Юнус Аджиевти, Карагас авыл орта школасынынъ окувшылары Айсылу Капашовады эм Регина Киреевады, А-Х. Джанибеков атындагы школадынъ окувшылары Рамиль Янгишиевти эм Айнара Динисламовады кутладылар. Оларга «Ногайский район» МО администрациядынъ аькимбасынынъ орынбасары А.Межитов Сый грамоталар тапшырды.

А.БАЛЫГИШИЕВ.

Оькинишке, конференциядынъ республикалык кезегинде катнасув жюри агзаларын кызыксындырмады, эм олар бу кызыклы иске тийисли эс этпедилер.

Ама келеекте Москва каласы эди. Бизим Алтынайды Форумнынъ катнасувшыларынынъ санына косканлар. Мине Арухан Бегалиевна оззининъ окувшысы Алтынай Байманбетова ман Москвадагы Н.Бауман атындагы МГТУ-да. Юрек телезип куьткен такыйкалар... Тезден Алтынай шыгып соьйлеп баслады. Ол 4Е «Культурология» секциясында оз исин коршалады. Баьриси 26 ис эди.

Мине ол янга якын енъув! Узак Ногай районынынъ Карасу авыл школасынынъ окувшысы Алтынай Байманбетова «Келеекке абыт» мерекели илми яслар Савлайроссиялык форумда катнасканы акында шайытлама алды эм «Форумнынъ яс катнасувшылары сырасында энъ де ийги ис» номинациясында тергев куллыгы ушшин 1-нши дережели диплом ман савгаланды.

Бизим школа яс енъувши кыз бан оьктемсийди эм келеекте ога уллы сенимлер салады. Биз оны ак юректен кутлаймыз. Бизи мен бирге Алтынайды Ставрополь каласынынъ Илмилердинъ киши академиясы эм ДДТ кутлайды.

Сонъында айтып озбага суйемен: сосындай билимли директордынъ етекшилеви мен бизим школадынъ илми келеектегиси барына эм бу енъув ызгы тувыл экенине шекленмеймиз.

Б.ДАУТОВА,

Карасу авыл школасынынъ директорынынъ окув бойынша орынбасары.

Савында яхшылык эткен эр йигит

Яшав бойынша ярык ыз калдырган аьдемлердинъ саныннан Джалалдин Магомед увылы Шихмурзаев деп айтсам, бирев де карсылык этпес деп ойыма келеди. Ол язувшы, фольклорист, поэт эм филология илмилер кандидаты, бир неше китаптинъ авторы. Оькинишке, буьгуьнлерде арамызда оьзи йок, ама даны калган халкында.

Буьгуьнлерде онынъ эстелигине багысланып, тувганына 80 йыл толувы алдында район кезегинде коьп шаралар оьткерилдилер. Район школаларында окытувшылар оз окувшыларына ногай халкымыздынъ шынты аьлими, йигити Джалалдин Шихмурзаев акында билгенлерин аямай еткермеге шалысадылар. Соны ман байланыслы болып, янъыларда А-Х. Джанибеков атындагы школасынынъ ногай тил эм адабиат бойынша окытувшысы, районымызда сулыплылардынъ бириси, Куьмисхан Сулейман кызы Камалова ашык дерис берди. Окытувшы дериске «Эр йигит яхшылык этер

МАЬСЕЛЕ

Биз неге ногайша соьйлемеге суьймеймиз?..

Янъыларда «Шоьл тавысы» республикалык газетасында бир макала окыдым. Кадрия атындагы орта школада 10-ншы класс окувшылары ман китапхана куллыкшылары Т.Алиева эм С.Курпаева ана тилине багысланган «Тилин муткан – элин мутар» деген шара озгарган экенлер. Белгиленген шара бек кызыклы эм балаларга пайдалы болганын макалады окып анъладым.

Сол макалады окыган сонъ, мени ызгы заман кыйнаган соров тагы да куышли болып эсиге келди – неге ногайлар ана тилинде соьйлемеге суьймейдилер? Ногай тилимиз бек бай эм ярасык, ама неге де ногайлар сырасында оны корлаганлар, кем коьргенлер табаылады? Сога шайыт болады мен коьрген туьр-ли оьзгерислер.

Айтпага, бир куьн Терекли-Мектебтеги Капельгородский паркы ман бараятып, ойнаяткан балаларды коьрдим. Балалардынъ ойынына куьезленген каравымды мунавдай кулагыма эситилген соьзлер боьлди: «Тоқта, нельзя! Садись, быстрее, болаяк!» Сейирге калып, тикленип карадым. Бизим районда аьли туьрли-туьрли миллетлер яшайдылар. Ким биле, белки, баска миллет болар деп ойладым. Карасам, ногай шырайлы кыскааяклы, 4-5 ясындагы баласына айтады экен.

Ондай мысаллардынъ бир нешевин келтирмеге болады. Эки бала бир-бири мен орыс

савда, ярык ыз калдырар яшавда» деген халк авызыннан алынган такпакты шақырув этип алган эди. Деристинъ барысында окувшылар Д.Шихмурзаевтинъ ятлавларын, онынъ соьзлерине язылган йырларын йырлап эситтирдилер. Деристе окытувшы ашык кепте Джалалдин Шихмурзаевтинъ яшав йолы акында кызыклы хабарлады, оьзи де занъыраган ярасык тавысы ман халкымыз арасында кенъ белгили, Джалалдиннинъ соьзлерине язылган койшы йырын йырлап эситтирди. Дерис барысында окувшылар ийги ятлав окып билуьвден баскалай, Джалалдиннинъ эртегилери бойынша намыс акында К.Кургановадынъ язган сочиениесин де тынъладык. Бу ерде сукланып та, суьйинип те алдым. Бизге ясыртын тувыл, аьли балалардынъ тилге аваслыгы йоклыгы, ол – бизим ортак кайгымыз эм казамыз. Тилимиз куьннен-куьнге йойылув аьлге ювыклайды. А бу окувшыдынъ язганы, тил байлыгы, ойлары мени бек

оьктемситти.

Оькинишке, Камилла Кургановадай окувшылар аз. Дерис кызыклы эди, боьтен де кызыклы эм бай болар эди, эгер окувшылар баьри де ислеген болса. Тек окытувшыдынъ шалысувыннан болмайды, окувшылардан кайта-таган болмаса. Дериске шайытлык эткен школа директорынынъ орынбасары Э.Суюндикова Куьмисхан Сулеймановнадынъ соьйлевине, йыр йырлап болув оьнерине бек сукланып кетти. Окувшыларга сизде буьгуьн оннан коьп затларга уьйренмеге мырсат бар деген ойын да билдирди.

Джалалдин Магомед увылы Шихмурзаев – халкымыздынъ белгили, билимли аьлими. Биз оларды атлы аты ман билмеге, танымага борышлымыз. Биз – ногайлар, оьзимиз сондай аьдемлеримизди билмесек, бизим келеектегимиз де йокка эсап. А буьгуьн Куьмисхан Камалова сол ийги иске салынган сокпакты тагы бир басамакка оьстирди.

Г. САГИНДИКОВА.

да ногайша бек аьруьв соьйлейдилер, сыйлайдылар. Касымызда мышыгъз миллетли аьел яшайды, олар уьйинде тек оз ана тилинде соьйлейдилер. Ногай халк арасында яшаса да, оз тилин аьелинде сакламага шалысадылар. Аьдемлер баьри тиллерди де сыйламага тийислилер. Бизим халк арасында ногай тилди неден уьйренуьв керек дейтаганлар да бар. НОГАЙ тил сизге керек тувыл болса, неден керек сиз ногай халкка. Эгер сиз ногайша соьйлемеге уялатаган болсанъыз.

Бизим халкка, боьтен де яс несилге бек пайдалы «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ, «Ногай Эл» радиосынынъ аьрекети. Газетамыздынъ бетлеринде дайым да кызыклы макалалар язылган. Халкы ушшин яны авырып аьрекетлеген инсанлар ногайда дайым да болган. Ногайдынъ тарихшиси Б.Кельдасов, суьвретиши С.Батыров (яткан ерлери ярык болсын) эм коьп баскалар. Олар коьп ерлерде болганлар – Шешен Республикасында, Ставрополь крайында, Венгрия, Турция, Румыния эллеринде. Онда яшган ногайлардынъ маданияты ман бизди таныстырар мыратта.

Аявлы ногай халкым, боьтен де оьсип бараяткан балалар! Уялманъыз ногайша соьйлемеге, уьйренинъиз ногай тилин. Окытувшыларга окувшыларды тилге уьйретпеге куыш эм шыдамлык йорайман.

Н.МАМБЕТОВА.

Саъбийлерге ден савлык савкатлайды

Мен озып кеткен йылларымды аяр заманда да йылувлук пан эскеремен, Орта-Тобье авылда оқыган шагымда раскан аьдемлерим де мага якын тиеди, сонъында олар ман коьрисип, катнасып юргеним мага боьтен де суьйинишли. Увълхан Сагиндикова мен окувшы заманда, конторада бас бухгалтер болып ислеитаган эди, меним коьз алдымда наьзик белли, ярасык кыскайкы турады. Аьлиги заманда, коьплеген йыллар кетсе де, онынъ куьлемсиреви, аста-акырын айткан соьзлери мени коьп йыллар артка аькетип, йылувлукка орайды. Мени буьгуьнлерде бакты онынъ эки кызы ман растырып, катнастырады.

Фатима Батырова Ногай район больницынынъ балалар боьлигинде медсестра болып ислеиди. Онынъ куллыгына алалдыгы, оьз исин толысынша этуьви аяр бир ис куьнинде коьринеди. Кайдай авырув ман да келеди мунда саъбийлер, оларга биринши коьмек бермеге, йылы соьзин айтпага, айлак каты авырувлы болса, онынъ янында кешекуьндиз турмага — аяр бир медсестрага борыш. Сол борышты Фатима Арифуллаевна яваплылык пан толтырады.

Школага биринши класка Фатима Карагас авылына барган, биринши окутувшысы Марзие Исмаиловна Аблезова эди. 2000-ншы йыл кызалак Орта-Тобье авыл школасын битиреди. Школады тек йогары белгилерге битирди Фатима.

Аяр бир аьдем суьйикли куллыгын оьзи юреги мен сайлайды. Фатимадынъ юрегинде медицинага суьйим кишкей заманда эндирилген. Онынъ абасы

Келдихан Салимурзаевна Аджигеримова (яткан ери ярык болсын) мединститут кутарып, Карагас авылда участковый больницады етекшилеген. Аьлиги заманга дейим саклайдылар оны таныганлар эсинде, ийги соьзлер айтып эскердилер. Коьплеген аьдемлерге ол коьмек эткен, нешевди де Москвага тергелмеге аькеткен, болса да оьзи авырувдан сакланып болмады, эрте кетти яшавдан. Фатимага абасы аяр заманда да коьрим, исинде кыйынлы аьллерге туьсип калса, абам калай этер эди бу аьлде деп ойлайды, соьйтип, оннан маслагат сорагандай болып, боьлиседи, оннан калган методикалык амаллар ман пайдаланады.

Фатима Астрахань каласында базовый медицинский колледждинъ «сестринское» боьлигинде оқыган, оқымыслы кызалак билим алып, тувган ерине кайтады. Ис аьрекетин яс специалист Уьйсалганавылда фельдшер болып басла

ды. Кыйын авылда ислемерге, мунда сен оьзинъ медсестра, оьзинъ врач, болса да, сол йылларда Фатима сулып йыйнады. Аьлиги заманда да авылшылар «бизим Фатима» деп оны эске аладылар. Бир неше йыллар Фатима Степновскийде ясы етпегенлер уьшин реабилитационный орталыкта диетолог болып ислеген.

Суьеди оьзининъ куллыгын Фатима Батырова, ол — биринши категориялы специалист, Аьел де курды мунда, ян йолдасы Янибек Батыров пан эки бала оьстиреди. Оьзининъ баласы авырыса, ана юрек авы

рыйды. Фатимадынъ юреги баьри балалар уьшин де авырайды, кесписине коьре ол саъбийлерге ден савлык савкатлайды, сол тувыл ма аяр анага энъ де ийги савкат.

Ис йолдаслары ман бирге кеспи байрамын карсы алды Фатима Батырова, буьгуьнлерде ол балалар боьлигинде ислегенли 8 йыл болды. Саъбийлерге куваныш савкатлап турган кыскайкыга исинде уьстинликлер, аьел наьсибин эм яхшылыклар йорайман.

Г.БЕКМУРАТОВА.
Суьвретте: Ф.Батырова.

Аьрекетин керекли эм пайдалы

Коьрмеге ийги, юмсак этип соьйлеп билген, туькенинде сатылатаган затлардынъ акында баьри затты да билген (сапатын, шыккан ерин) туькенши оны аьжетсизлегенин кайсы сатып алувшыга да керекли эм янына якын. Солай ок разылык сезимлер мен, коьнъил коьтерилисте Алтынай Ораковадынъ туькенине кирген сатып алувшылар шыгадылар.

А.Ораковадынъ савда ман каьр шегип басланганлы коьп болмаса да, ол бу истинъ сулыбын тез тапты. Мине 8 йылдан бери ол район кыскайкылары ярасык аяк кийимлер мен канагатлайды. Онынъ Терекли-Мектеб авылынынъ ортасында орынласкан туькени дайым да сатып алувшыларга толы болады. Аяр кайсысына да савда юритуьвши оьз маслагатын якпай береді.

Алтынай товарларды Турция элиннен, Москва каласыннан аькеледи. Турция элиндеги «Мария Музи», «Ризана», «Фамиляре», «Бамбела» деген уьйкен туькенлер мен яньыларга дейим ислеитаган эди. Яньы шыккан брендлер мен таныс болар мыратта, кыскайкы куьз, кыс, язлык шакалары бас-

ланаяктан алдын Москва каласында оьткен аяк кийим выставкаларында катнасады. Выставкалар болса Москвадагы уллы сатув орталыкларда 15-20 куьн узагына оьтедилер.

— Мага савда юритуьвде савлай аьелим ярдам этеди. Увълларым бос кутыкларды шыгарадылар, кызым туькендеги сиселердинъ шанъын сыпырып йылтыратады. Эрим Аьскердинъ де (иш ислер боьлигинде ислеиди) коьп коьмеги тиеди.

Дайым да меннен сатып алатаган аьдемлердинъ саны ислеген сайын йылдан йылга коьп болады. Мен оларга кайдай зат ярайтаганын, аягынынъ оьлшемин, аяк кийим сайлавда йолыгатаган маьселелерин яттан билемен. Аьли туькенимди кенъейттим, хатынларга кийимлер де аькелемен, — дейди ол.

— Мага савда юритуьвде тек оьзимнинъ талабым тувыл, бас деп сатып алувшылардынъ куьн сайын айткан савбоьлы саклайды эм коьмек этеди деп санайман. Аьдемлердинъ мага разы болувы, меним эткен куллыгым оларга керекли эм пайдалы болувы мага акша казанувдан да йогары, — дейди Алтынай.

З.ОРАЗБАЕВА.

АЬЕЛ — ЯМАГАТ НЕГИЗИ

Хатын — тандыр саклавшы

Мен оьз хабарымды бизим Сапувет Юсуп кызы акында бардырмага суьемен. Тап соьйтип баьри Калинин авылынынъ яшавшылары оны суьйип агайдылар. Мен оны коьптен, ол окувшы болган заманнан бери танийман. Ол шалыскыр, ийги окыйтаганлардынъ сырасыннан эди.

Сапувет Юсуп кызы 1956-ншы йылдынъ 10-ншы мартында тувган, онынъ балалыгы Ленин авылында оьтти. Школады кутарып, кызалак Хасавюрттагы педучилищеде оқыды. Оны уьстинликли тамамлап, тувган авылындагы школасына ислемерге келеди. Мунда ол Крымхан Исаков пан танысады. Яслар аьел курып, тил бирликте яшайдылар. Олар 1978-нши йыл Калинин авылына коьшедилер. Бу авылда яс аьел оьз кыйыны ман уьй салады, туькен ашады, бир соьз бен дуьня курадылар. Крымхан Баьт улы «Сельхозтехникада» коьлик айдавышы болып ислеиди.

Калинин авыл школасында ислеген йылларын-

да Сапувет Юсуп кызы ийги иси уьшин бир неше Сый грамота ман савгаланган. Окутувшы оьз исине мукаят эм балалар да оны бек суьеитаган эдилер. Сапувет Юсуп кызы аьли тийисли тыншаювда болса да, тез-тез мунда конак болады. Ол школага карыж яктан коьмек неше де этеди.

Аьел ямагаттынъ уьстинликли негизи болып туьзилуьвинде хатын уьйкен уьлисин косады. Хатын — аьел саклавшы, тандыр курувшы, ана эм ян йолдас. Исаковлардынъ аьелининъ тандыр саклавшысы — Сапувет. Ол оьз аьели халк арасында сый казансын деп, коьп куьш салган эм салып келеди. Крымхан эм Сапувет Исаковлар уьш балады асырап, билим берип, уьйли-эшикли эткенлер. Бу куьнлерде болса 7 уныгына карап куьзленип турадылар. Баладынъ баласы, бал татыйды калашы деп, оларга куванайдылар.

Г.ЯНГАЗИЕВА,

Калинин авылынынъ мектебининъ окутувшысы.

да оьткен Савлайроссиялык дистанционлык ярысында ортакшылык этип лауреат болды. Гульнара Сангишиева ярыс номинациясында коьрсеткен

уьстинликлери уьшин дипломга тийисли этилди.

Г.НУРДИНОВА.
Суьвретте:
Г.Сангишиева.

Яс тербиялавшыдынъ етимиси

Тербиялавшы аьрекетин авыр болса да, сол ок заманда кызыклы кеспи-лерден болады. Онлаган кишкей туьрли хасиети болган саъбийлердинъ аяр бирисининъ юрегине тек яны ман исине ымтылган тербиялавшы йол салмага болады.

Гульнара Янибековна Сангишиева Терекли-Мектеб авылында 1986-ншы йылдынъ 19-ншы апрелинде тувган. Онынъ бала шагыннан юрегинде окутувшы болаякпан деген уьмит яшады. Гульнарадынъ кишкейден окутувшы боламан деген ойлары яшавга да айланган куьни де болды. Джанибеков атындагы мектебтен сонъ Карашай-Шеркеш педуниверситетининъ тарихлик боьлигинде билим алады. Баслап ол оьзи биринши кере аяк баскан Джанибеков атындагы мектебинде бес йылдан артык йога-

ры класс окувшыларына тарих эм обществознание дерислерин береді.

Ол тербиялавшы аьрекетинде де оьзин сынаиды. Гульнара баслап Сургут каласында, оннан сонъ Терекли-Мектебинъ «Ногай Эл» балалар бавларында педагогикалык сулыбын оьстирип келеди.

Яс тербиялавшы кайсы исти басласа да, сахый тешкеруьвли, сонъына дейим еткереди. Буьгуьнлерде балалар бавында Гульнара ортаншы куьбин етекшилеп келеди. Балалар бавында ол дайым да саъбийлердинъ тоьгеринде, ис аьрекетинде болады. Ол етекшилейтаган куьбининъ саъбийлери балалар бавында, озгартылатаган туьрли шараларда ортакшылык этип, енъуьвши орынларына тийисли болып келедилер. Яньыларда тербиялавшы Курган каласын-

Калинин авылынынъ эсли яшавшысы

Ягу Оьтеялиевна Кокеновага

10-ншы майда 80 яска толганы ман

Не зат сага тилейик,
Кайдай соъз бен хошлайык.
Юректегин анага
Эш кызганмай айтайык.
Эсиклеринъ аьр дайым
Ийгиликке ашылсын.
Сени суьйген тувганларынъ
Шакырмайын асыксын.

Кутлавшылар: кызлары – Курманбийке, Байрамбийке, Ембийке, Эльбийке, кеделери – Казманбет, Язманбет, келинлери, куевлери, уныклары, йиенлери, немерелери.

Терекли-Мектеб авыл яшавшысы

Кайнадин Шамсудинович Суюндикувты

сыйлы мерекеси мен

Яйма-шувак май айы
Сага куьез аькелсин.
Сенинъ тувган куьнинъде
Кардаш-тукым суьйинсин.
Келеекте куьнлеринъ
Алдынгыдай бай болсын.
Уьйинъдеги берекет
Мол тоьгилсин, таймасын.

Кутлавшы: "Шоьл тавысы" республикалык газетасынынъ бас редакторы Эльмира Кожаева.

Куьнбатар авыл яшавшысы

Астемир Адильевич Отарбаевке

18-нши майда 10 яска толганы ман

Атайыннынъ эркеси,
Тетейининъ шикари
Баьримиздинъ сеними,
Уьйдинъ болак диреги.
Буьгуьн сени кутлайык
Он ясына толды деп.
Янынъ толып кувна, яйна,
Ийги куьним буьгуьн деп.

Кутлавшылар: атайы Рамберди, тетеси Арувзат, абалары - Муксинет, Марина, Алимет, бебелери: Амин, Айша, Аминат, атасы Адиль, анасы Луиза, ездепери Файзулла, Альберт, Эльнур.

Терекли-Мектеб авыл яшавшысы

Гульзара Эсмухамбетовады

сыйлы мерекеси мен

Кутлы болсын
тувган куьнинъ, Гульзара,
Дайым сага
ийги соьзлер айтылсынлар.
Кудай берсин сага узак оьмирди,
Яхшылыклар кылмысынъ ман
кайтсынлар.

Кутлавшы: "Шоьл тавысы" республикалык газетасынынъ бас редакторы Эльмира Кожаева

Калинин авылынынъ кишкей яшавшысы

Радима Руслановна Арслановага

17-нши майда 2 яска толганы ман

Бизикиндей аьруьв кыз
Сав ногайда йок болар.
Яшавынъда ашылсын
Наьсипликке кенъ йоллар.
Тувган куьн йылда да
Гуьрилдеген той болсын.
Сыпыра да дайым да
Берекетке онъ болсын.

Кутлавшылар: тетейи Байрав, атасы Руслан, анасы Аня, кишкей атасы Темирлан, Арслан, кешеклери – Саида, Зульфия, акасы Арслан, Рашид, абасы Рашида эм бебеси Юсуф.

ИЗВЕЩЕНИЕ о проведении открытого аукциона по продаже муниципального имущества

1. Форма торгов – открытый аукцион по закрытой форме подачи предложений по цене.

2. Организатор торгов – Администрация муниципального образования «Ногайский район».

3. Решение принято постановлением главы администрации муниципального образования «Ногайский район» от 05 мая 2016 года №121.

4. Место проведения аукциона – РД, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 15 (здание администрации Ногайского района) датой проведения конкурса является рабочий день следующий после истечения 30 дней со дня опубликования извещения в СМИ, время проведения аукциона – 09 ч.30 мин.

Предмет аукциона:
Лот № 1 – автомобиль марки ВАЗ 21703 2010 года выпуска, идентификационный номер ХТА 217030А0251909. Начальная выкупная стоимость составляет - 25000 (двадцать пять тысяч) рублей, шаг аукциона составляет 5% – 1250 руб. Сведения об обременении отсутствуют. Сумма задатка составляет 20% – 5000 руб.

5. Заявки на участие в конкурсе принимаются в запечатанном конверте в течении 30 дней со дня опубликования в СМИ по адресу: РД, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса,15 (здание администрации Ногайского района) по рабочим дням с 8.00 до 17.00 по московскому времени. Вместе с заявкой подаются следующие документы:

- для физических лиц – документ, удостоверяющий личность либо доверенность представителя;
- для юридических лиц – заверенные нотариально копии учредительных документов и свидетельства о государственной регистрации юридического лица.

Документ, подтверждающий внесение задатка для юридических и физических лиц.

6. Задаток вносится по реквизитам: УФК по РД (Администрация МО «Ногайский район, л/сч. 05033928360) ИНН– 0525140640, КПП – 052501001, ОГРН – 1100531000020, Отделение НБ РД г. Махачкала, БИК – 048209001, р/сч. – 40302810500003000283, л/сч.03033928360, ОКАТО – 82240000001, назначения платежа – обеспечение конкурсной заявки.

7. Договор заключается по истечении 5 дней со дня подписания протокола результата конкурса.

8. Дата, время и место определения участников аукциона рабочий день, после истечения 30 дней со дня опубликования извещения в СМИ в 9ч 30 мин по московскому времени по адресу: РД, Ногайский район, с. Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса,15 (здание администрации Ногайского района).

9. Предоставление документов для принятия участия в аукционе, оформления заявки, договора о задатке и место проведения аукциона: по адресу: РД, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса,15 (здание администрации Ногайского района).

И. о. главы администрации МО «Ногайский район» ШАНГЕРЕЕВ Р.С.

СВЕДЕНИЯ											
о численности муниципальных служащих администрации МО СП «сельсовет Ортатюбинский» Ногайского района РД с указанием фактических затрат на их содержание за I-II квартал 2016 г.											
№ п/п	наименование должностей	к-во шт.ед.	денеж. вознаграгр.	ежемесяч. ден.вознагр.	должност. оклад	оклад за кл.чин	Ежемесячные дополнительные выплаты			Районный коэффициент	Итого за I квартал
							За особые усл.	Премия за вып. особых	Ежемес. ден поощрения		
1.	Глава поселения Отегенов З.М.	1	10620	10620						4248	152928
2.	Секретарь главы МО Абубекерова С.Е.	1			2459	1007	3688		8852	3201	115242
		2	10620	10620	2459	1007	3688		8852	7449	268170

Глава администрации МО СП «сельсовет Ортатюбинский» З.М.ОТЕГЕНОВ.

ДР Халк Йыйынынынъ депутаты М.Авезовтынъ ямагат приемный **МАРИЯ АБУБАКАРОВНА КОЙЛУБАЕВА**

топырак болганы ман байла-ныста онынъ аелине эм кардаш-тувганларына каты кайгырувын билдиреди эм бассавлык йорайды.

Карагас авыл яшавшылары Ильяс, Идрис эм Юнус Койлубаевлерге суьйикли анасы **МАРИЯ АБУБАКАРОВНА КОЙЛУБАЕВА**

дуныядан тайганы ман байла-ныслы болып сол авылдынъ яшав-шысы Сейпулла Карайдаров каты кайгырувын билдиреди эм бассав-лык йорайды.

18-нши май – ХАЛКЛАР АРА МУЗЕЙ КУЪНИ

Маданият казнасын саклавышы

Музей мен кыдырган аьдем, кайсы яктан карасак та, озин ань-акыл яктан байытып шыгады. Мунда ол оьткен оьмирлердинь яшавы ман, тарих пен танысады. Бирерде мага музейде (кайсысында болса да) оьткен оьмирлердинь яньыравыгы эситилгендей де болады.

Тек туьнегуьн бизде Халклар ара музей куьни белгиленди. Сол куьн биз озь еримизде аьрекет этетаган музейдинь эсигин ашып, сонда куллык этетаган куллыкшыларды кеспилик байрамы ман кутламай болмадык. Мунда бек конаксуьер, коьнъили дайым кувнак музей етекшиси Каирбек Сейдахмет увылы Бальгишиев келгенлерди йылы йолыгады эм билген кызыклы хабарлары ман боылиседи.

Ногай районымыздагы музейдинь 1991-нши йылдан алып патшалык статусы бар. Сол йылдан алып музейди Каирбек Бальгишиев етекшилейди. – Мен мунда аьрекет этип баслаганда, колыма етекшиликти алганда, акт бойынша 185 экспонатлар алган эдим, аьли болса бизде солар – 1500. Музейге деп берилип койган мекан бар байлыгымызды сакламага амал бермейди, бек тар. Сол себептен табылатаган коьп затларды Махачкаладагы бас музейге бермеге туьседди. Оннан сонь соларды алмага да коьп куллык этпеге керек, – дейди Каирбек Сейдахметович.

Буьгуьнлерде бизим музейдинь баска, элде белгили Куьнтувар, Азов эм тагы баска музейлер мен катнаслы-

гы беркиген. 2013-нши йылдынь ишинде Азов музейинде ногай экспонатларынынь выставкасы да уйгынлы оьткерилди. Музейдинь бизим тувган еримизде аьрекет этуьви мен 1995-нши йылда бизде оьткерилген казув ислер де байланыслы. Сол заманда аз куллыклар этилмедди. Казув ислер бойынша табылган затлар баьри де буьгуьнлерде музейде сакланадылар.

– Сол казув ислерде аьлим В.Коренькодынь коьп уьлиси бар. Казув ислер бойынша табылган экспонатлар акында белгили аьлимлер мен коьп язылган. Солай болганда, бизим музейде сакланатаган экспонатлар илми айланысы-

на кирген деп айтпага болады. А буьгуьнги етимис акында айтсак, мен бу йылдынь басында окувшыдынь колына туьскен «Сынтастар» каталогы акында бир авыз соьз айткым келеди. Эсиме туьседди кайтип мен алдыма толган сынтастардынь суьвретлерин алып олтырганда, музейдинь эсигин ашып, сол заман яс аьлимимиз Ахмет Ярлыкпапов (ол менде тувган ерине келсе, тез-тез конак болатаган эди) кирип келди. Меним соьйтип ойланып, алынган суьвретлерди кайда орынластырагымды билмей олтырганымызды коьрген Ахмет-ним: «Аьли Махачкалада Востоковедение институтынынь СНГ

эллери бойынша боьлик етекшиси Владимир Бобровников бар. Биз ога тел согып, баспаламага тилек салайык», – деген ойын билдирди. Тез аьрекет этип, тел соктык, мен сол заман В.Бобровников пан таныс та туьыл эдим, телефон ман таныстым. Ол бизим ойымызды макул коьрип, баспага аьзирлемеге разылыгын берди. А суьвретлер В.Коренько Ахмет пен бизге конакка келгенде алынган эди. Соьйтип, бир аьлемет болып китабимиз баспаланды, – деген хабарын Каирбек Бальгишиев айтып кетти. Бу хабарды айтувы онынь босына туьыл, ол бир ягыннан оьктемсип, бир ягыннан суьйинип айтканы сезилмей болмады.

Китап баспаланганнан сонь, республикадынь баьри музей куллыкшылары ййылганда ДР бас музей етекшисининь куллыгын юритуьвши Джамиля Дагирова китаптинь баспадан шыгувы ман кутлап, булай деди: «Дагестан Республикасында музейлер ашылганлы 90 йыл болды, сол йыллар ишинде сизинь китабиньиз биринши илми куллык болады».

Аьли де ойлары да, этпеге куллыклары да коьп. Бу йылдынь август айында тагы да уьйкен казув ислер этпеге ниетленедилер. Кыйнайтаганы – мекан йоклыгы, бар музейдинь тарлыгы. Элбетте, байрам куьнлеринде масселери шешилгеним эм уьстинликлер йорап оздык.

Г.САГИНДИКОВА.

Суьвретте: музей етекшиси К.Бальгишиев.

«ДАГЕСТАНСКАЯ ПРАВДА» ГАЗЕТАСЫННАН

Бирге, сав дуныя ман

Махачкаладагы Татымлык уьйининь алдында 3-нши май куьнинде балалардынь куьлкиси, заньыраган сеслери эситиледи. Шеттен карасань, олар заманын куванышлы йибердилер. Ама бу байрамнынь экинши ягы да бар. Мунда Балалар республикалык клинический больницадынь онкология боьлигине коьмекке деп акшалар йьов саваплык аукционы озгарылды. Акция Республикалык орыс тилининь эм маданиятынынь орталыгынынь куьш баславы ман Пасхальный фестиваль бойынша оьтти.

Аьдемлерге ярдам – ол уллы куьшти эм коьп заманды талаплаган ис. Аьр бир саьат керексинген аьдем мен озгарув, аьр бир маьнет оларга коьмекке беруьв – тек авырыганга туьыл, биз уьшин де бек маьнели. Авыр маразлы аьдемнинь яшавы уьшин куьресуьвди каты согыс пан теньлестирмеге болады. Бу согыста еньюьв – ол куткарылган яшав.

– Саваплык аукционда катнаспага деген шақыруьга белгили дагестан суьвретшилер, художестволык школардан балалар, ДГПУ-дынь художествографикалык боьлигининь студентлери эм окытувшылары эс этпей калмадылар,

ВРАЧТЫНЬ МАСЛАГАТЫ

Кан беруьв – биревге яшав савкатлав

Дайым кан берип келетаган аьдемлерге кателенуьвде, куюьвде, авыр операцияларда кан йойытувы коркыныш этпейди.

Эгер дайым кан беруьвши эм бир де кан бермеген аьдемлер бирге яраланган болса, кан беруьшининь яшамага амалы коьп. Каннынь яньыртулувы бойынша яслык созылады, аьдемнинь дени ясарады. Заман-заманында кан беруьв мен аьдемнинь ден савлыгы ийгиленеди, ол аз авырьиды, яс коьринеди.

Солай болып, ол юректамыр тармак маразларынынь алдын шалуьвда да пайдалы. Дайым кан берип келген эр кисилер кандагы артык болган железодан босатыладылар. Аьлиги заманда онынь канда коьлем оьлшемде болуьын юрек-тамыр маразларынынь кенъ ййылуьы ман байланыстырадылар.

Кан беруьв, солай болып, бавыр, асказан эм шек, ауто-

– деп хабарлады орталык директоры Л.Куканова. Яны авырыган аьдемлер коьп эди. Бек кувандырды балалардынь оьз тенълери уьшин амаллар йьовда белсенли катнасканлары.

Мунда балалардынь коллары ман ясалган, бисер яде баска затлар кулланылып аьзирленген ислери туьзилген. Мине бисерден этилген ярасык гуьл шешекей, кызалак оны аьзирлевге бир неше куьн йиберген. Ол эш кишкей де кыйналмай исин, баска балага енъил болсын деп, берген. Янынъда – баска суьврет-ниткография «Дагестан авылы». Онынь баасы 500 маьнет. Белгили суьвретшилердинь эм балалардынь аьзирлеген ислери – баьриси де ийгилик уьшин. Энъ де баалы лот – Саид Тихиловтынь суьврети 17,5 мынъ маьнетке сатылды. Баьри ййылган акшалар «Яша эм баскаларга да яшав савкатла!» деген саваплык фондына кетеек.

Авыр маразлы балады куткаруьв – ол тек коьмек этуьв болып калмайды, ол – оьлимди еньюьв. Сога коьре балаларды эмлер уьшин сав дуныя ман бирге, айлак коьп, биринши караска ййылылып болмастай акша ййылады.

С.ИСРАПИЛОВА.

15-нши май – ХАЛКЛАР АРА АЬЕЛ КУЪНИ

Ямагат негизи

Ямагат негизи – аьел деп босына айтылмаган. Ол – ямагатты туьзуьвши эм оьрлендирип, оьстируьвши. А аьелди болса туьзетаган – аьдем. Аьдем саны оьскен шаклы аьел де оьседди, соны ман бирге элдинь демографиялык аьли де ийгиленеди.

Аьел – ол кайдай болмага керек? Бу соравга тувра явап берсек, аьел тыпак, нызамлы, куллыксуьер болмага керек деп айтар эдик. Элбетте, сондай аьеллер де бар, коьрим болгандай балаларды тербиялаган, элге билимли аьдемлерди шыгарган. Аьр биримиз сондай аьелимиз болганын суьемиз. Ама биз яшав йолында кайдай туьрли аьдемлер мен де, касиетлери бир-бирисиннен тамыр-туьби мен баскаланатаган аьеллер мен де расамыз. Аьел акында хабарласак, соьз аз болмагына шек йок. Дуныя юзинде не шаклы аьдем, сол шаклы туьрли аьеллер де туьзилдилер. Бир аьелге косылган эр мен хатын оьз балаларына тийисли, куьшлери еткен шаклы йьуьувлыкты, тербияды бермеге шалысадылар.

Яс аьел баслары Рашид пен Гуьлмира Исмаиловлар буьгуьнлерде алты бала – эки кызды, доьрт уьылды дуныяга эндиьренлер. Олар яшавлары бойынша сол аььлетлерине тийисли тербияды бермеге баьри куьшлерин де салаьгы акында айтадылар.

– Кайсы ата-анага да балаларынынь наьсибиннен уьйкен куьез де, суьйиниш те йоктыр, балаларым – меним

байлыгым, – дейди буьгуьн Гуьлмира Салавдин кызы.

Буьгуьнлерде кишкей болмаган аьел басы Рашид Заур увылы балаларынынь келеектегиси уьшин бек аььлетлерине тийисли тербиядынь анасындай болып, кызларынынь, уьылларынынь наьсиби – биринши орында. А сол кайдай болаягын заман коьрсетер.

Яньыларда биз Халклар ара аьел куьнин белгиле-

дик. Сол куьнди белгилев баьри аьеллерге де, уьйкенлигине, кишкейлигине карамастан, келисли. А кишкей болмаган Исмаиловлардынь аьелине бу куьн наьсиплерине наьсип косып кетсин. Дайым уьй уясында йьуьувлык, тыпаклык эм тил бирлик болсын деген йоравымды этким келеди.

Н.КУЛТАЕВА.

Суьвретте: Г.Исмаилова уьыллары ман.

Дагестан атын айттырып

Апрель айдын ызында Сочи каласында тайский бокс бойынша Россия чемпионаты озгарылды. Чемпионатта Дагестан Республикасынын йыйылма командасы ортакшылык этти. Бизим районнан бу командада 4 кыз (тренери А.Бакиев) эм 5 кеде (тренери А.Менласанов) катнастылар.

Чемпионатта ортак командалар арасында биринши орынды Дагестан Республикасынын командасы алды. Бизим спортсменлердин ишинен Адлан Шамбилов, Тамерлан Толемиев (Терекли-Мектеб), Абдулмежит Эдилбаев (Карагас) ушинши орынды алдылар. Гульфира Менлиазиева (Нариман) эм Рузанна Салимгереева (Терекли-Мектеб) 2-нши орынга, Наила Кельдасова эм Айлин Аджиева (Терекли-Мектеб) ушинши орынга тийисли болдылар.

Енъувшилерге грамоталар эм медальер тапшырылды. Бизим кызлар экинши йыл Дагестан Республикасынын атын айттырадылар. Дагестан бойынша тек бизим районнан кызлар тайбокс бойынша турнирлерде ортакшылык этедилер.

Г.БЕКМУРАТОВА.

Сувретьте: енъувши команда.

ВОЛЕЙБОЛ

Ветеранлардын эстелигине сый этилди

Йыл сайын район окувшилары арасында Уллы Аталык согысынын ветеранлары – окутувшилары В.Мокринский, Х.Лукманов, Б.Мурзаев, А.Харьков эстелигине волейбол бойынша турнири озгарылады.

Быйыл турнир Нариман БАЗЛАСЛАР

школасында озгарылды. Турнир уйгынлавышы – А-Х. Джанибеков атындагы школада аьрекетлейтаган спортклубы «Яслык» (председатели А.Бакиев). Турнирде 6 команда катнасты. Конак болып турнирге «село Терекли-Мектеб» СП МО аькимбасы З.Аджибайрамов,

А-З.Лукманов, «Яслык» клубынын туьзуьвшиси С.Муллаев келдилер.

Турнирдин озгарувынын бас борышы – балалардын юрегинде согыс ветеранлары акында эсти йойытпав. Турнирде Нариман авыл школасынын командасы енъуьвши бол-

ды, спортсменлерге грамоталар, медальер, коьшпели кубок берилди. Спортклуб «Яслык» турнирде спонсор болып шыккан Терекли-Мектеб авыл етекшиси Зейдулла Курманович Аджибайрамовка разылык билдирди.

БИЗИМ ХАБАРШЫ.

Енъуьвлери аьли де алдыда

Аьр бир аьдемнин спортка карасы туьрли болады. Бир кесек аьдемлерге спорт сав яшавынын иси болады, ога олар озин савлайын багыслап келедилер. Баскалар спорт озгерислердин сырагылары ман, барысы ман кызыксынадылар. Ама аьр бир аьдем онын ьльшемсиз, боьтен де яслар ушин пайдасын, аньлайдылар. Солай ок спорт шараларда катнаспага ясларымызга район бизнесменлери, авыл аькимбаслары эм баска яслар ушин яны авырыганлар карыж яктаган коьмек этедилер.

Янъыларда Махачкаладагы ДГПУ-дын Спорт уйинде панкратион бойынша республикадын ашык чемпионаты ьгтти. Белгиленген шара Уллы Енъуьдин 71-нши йыллыгына багысланды. Мунда республикамыздын туьрли районларыннан, калаларыннан, тагы да Абхазия, Ингушетия ерлериннен, Москва, Санкт-Петербург калаларыннан командалар, баьриси 428 спортсмен катнастылар. Бириншиликте енъуьвшилерди эм баргышыларды ясына коьре 5 куьпке болып белгиледилер. Чемпионатта ортакшылык эткенлердин энъде яс дегенлери 10 ясында эдилер.

Бу базласларда бизим районнан да яс спортсменлер катнастылар. Олар ман бирге чемпионатка тренерлери Махди Янгазиев, Али Янгазиев эм Умар-Асхаб Арсланов та бардылар. Тренерлери кеделерге тынам болмаган базласларда шыдамлы, берк болмага коьмек эттилер. Яс спортсменлеримизге озьярдамын регионаллык Панкратион Федерациясынын президенти И.Ханипаев эм ДГПУ ректоры М.Абдулаев эттилер. Иманали Ханapieвтин каьр шегуви мен бизим спортсменлеримиз «Дельфин» тыншаюв еринде тегин 3 куьн узагына яшады-

лар. Оны ман бас деп Адильхан Межитов соьйлесип, тилек салган эди.

Мине базласлар куьни. Аьр бир катнасуьшымиз ога йиберилген куьшти, исти, заманды акламага шалысып, куьнде си мен куьреседи. Ниетлери де толмай калмады. Эки спортсменимиз баргылы орынды бийледилер: айтпага, Ринат Мурзаев – экинши, Расул Бекмурзаев – ушинши. Солай ок енъуьвшилеримиз май айда Москва каласында ьбтеек Россия чемпионатында ортакшылык этееклер. Бу базласларда да олар энъде йигилер сырасында болса, келеекте

Италияда озаяк базласларда Дуьня Кубогы ушин куьреспеге йол ашылар.

Баьри яс спортсменлеримиздин енъуьвлери бизим районда спортка уйкен эс этилетеганын, белсенли ьрленетаганын шайытлайды. Биз бек сенемиз, кеделер, келеекте мине деген дуьня турнирлерде куьшли спортсменлер мен куьндес эсабында куьресер деп.

Базласлардан спортсменлеримиз коьтеринки коьнйилде кайттылар. Бу олардын энъде биринши енъуьвлери эди. Шара сырагылары оларды йигерлендирди, келеекте тагы да биринши болмага деген ниет оларга, боьтен де куьшли ислемерге дем берди.

Кеделер эм олардын тренерлери чемпионатта катнаспага карыж яктаган коьмек эткен «Бозторгай» авыл хозяйство фирманын басшысы М.Аджековка, Дагестан регионаллы Пенсионный фондынын ногай боьлигинин етекшиси Х.Мамаевке, Кумлы авыл аькимбасы Р.Насыровка уйкен савбол айтадылар.

Н.КОЖАЕВА.

Сувретьте:

базлас катнасуьшылары.

Журналистлер

эсине

«Кульминация» атлы маданият тармагындагы яс журналистлер фестивалинин Уйгынлав комитети Дагестан Республикасынын СМИ ваькиллерин фестивалде катнаспага шаькырады. Сонда катнасяклардын ясы 35-тен артык болмага керек тувыл.

Фестивальге аьзирленетаган макалалар, теле-яде радиоберуьвлер дуьня ярыгын 2016-ншы йылда коьрген болмага керек.

Макалалар адабият, театр, кинематограф, китапхана, музей ислерине, фольклор акында эм сондай баска темаларга багысланган болмага керек. Фестиваль Москвадагы патшалык маданият институтынын коьмеги мен регионлар ара союзы ман уйгынланган. Энъ йиги куьллыктар Москвада 2016-ншы йылдын 15-нши сентябринде белгиленип, коьрсетилеек.

Конкурс акында толы билдируьвлерди www.kulfest.ru сайтында таппага боласыз.

Республикамыздын баьри СМИ ваькиллерин катнаспага шаькырамыз. Бу конкурс бизим яс журналистлерге кеспилик усталыгын ьбстирмеге амал береди.

Г.САГИНДИКОВА.

ИШ ИСЛЕР БОЬЛИГИ

Йол ашык коьринсин

Автокоьликлердин юрисинин кавыфсызлыгы кайзаманда да айдавышдын йолды кайтип коьргенине бойсынады. Автокоьликлердин сиселерине салынган каранья пленкалар айдавышга йолды йиги этип коьрмеге буршав береди. Ярык заманда айдавыш караньяланган сиседен осал коьреди, кеш мезгилде алдыдагы затлар коьринмейди. Сога коьре, бу себептен йолларда коьп авариялар болады. Ызгы заманда терезелерге шымылдыктар салатаган болдылар. Сол да йолды коьрмеге буршав бердилер.

Йолларда авариялар болмасын деп, Россия МВД Ногай району бойынша иш ислер боьлиги мен «Тонировка» деп аталып, оперативли кепте алдын шалуьв операция озгарылады, онын биринши кезеги март айында ьткен. Эгер автокоьликтин сиселеринин коьринувви 70 проценттен тоьмен болса, айдавыш административли яваплыкка тартылады, ога 500 маьнет акша кадеринде штраф салынады, кайтаралап правобуьв этсе, административли капав коьриледи. Эгер айдавыш сол ок ерде пленкады тайдырса да, ога ДПС инспекторы ман протокол салынады.

Д.АДЖИБАЕВ,

полиция начальнигинин орынбасары полиция подполковниги.

ТОКТАСТЫРУВШЫЛАР:
Дагестан Республикадын
Халк Йыйыны,
Правительствосы.

Бас редактор
КОЖАЕВА Э.Ю.

Газета коьлем коммуникациялар тармагында эм маданият калымжады коршалаьва законодательстводы тутуьва тергев салуьв бойынша федераллык службасынын ЮФО бойынша регионаллык Управленисинде регистрацияланган.

Регистрациялык номери ПИ №ФС 10-6455 (26 январь 2007 й.)

Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмайдылар. Авторлар ой токтастары редакциядыкы ман келиспеске боладылар. Авторлар язымалары ушин яваплылар. ДР-нын Баспа эм коьлемлик коммуникациялар бойынша комитети.

Баспалаьва кол басылуьв заманы – 18 саьат. Баспалаьва кол басылган – 17 саьат.

Адрес редакции
368850, Республика Дагестан, Ногайский район,
с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49
газета «Голос степи».
Электронный адрес: sholtavisi@mail.ru
Официальный сайт газеты (www.golos-stepi.ru)
Телефоны:
Общий отдел – 21-4-71
Индекс – 51365

Газета выходит 52 раза в году.
Тираж – 2150.
Реклама и объявления публикуются по договорным ценам.

Газета отпечатана в типографии
ООО «Издательство «Лотос»
по адресу:
367018, ДР, г.Махачкала,
Проспект Петра I, 61.